

constare ex materia, et non habere illam in statu connaturali, sed prodigioso et miraculoso; tum etiam quia talis substantia incorporea constaret ex portione seu parte materiæ distincta, vel a tota materia substantiarum corporalium, ut argumentatur D. Thom., loco cit., vel etiam a materiis aliarum substantiarum incorporearum, ut ibidem Cajetanus addit. Repugnat autem huic materiæ secundum communem rationem suam dividi in partes, nisi media quantitate.

4. Sed dicere potest aliquis non esse de ratione hujus materiæ in communi sumptæ habere quantitatem, neque positive (ut ita dicam) postulare illam ut proprietatem sibi necessariam, sed solum indifferenter se habere, ut illam habeat vel non habeat, juxta exigentiam formæ. Sed hoc imprimis est alienum ab omni ratione philosophica, quia nos nunquam experti sumus hujusmodi materiam, nisi sub quantitate; ergo non solum hæc materia est capax quantitatis natura sua, vel potest admittere illam, si forma non repugnet, sed etiam natura sua postulat esse sub quantitate, imo vix potest intelligi sine illa. Et confirmatur hoc, nam si in materia est capacitas ad quantitatem, non potest naturaliter illa carere propter formam; nam maxime id accideret quando forma esset spiritualis; at videmus in homine formam esse spiritualem, et non propterea privari materiam sua quantitate. Sed præterea argumentor a priori in hunc modum, nam vel illa materia substantiarum incorporearum esset in sua entitate indivisibilis, et carens partibus entitativis integrantibus ipsam, vel haberet partes entitativas, sese tamen penetrantes propter carentiam quantitatis. Si primum dicatur, plane sequitur talem materiam non solum non habere actu quantitatem, sed etiam esse omnino incapacem illius, quia rei indivisibili repugnat per quantitatem extendi, ut per se notum est ex ipsis terminis; talis ergo materia non conveniet cum materia substantiarum corporalium, etiam in hoc communi genere materiæ corporeæ, seu capacis quantitatis. Si vero dicatur secundum, repugnat (saltem naturaliter) illam materiam esse a quantitate separatam, tum quia materia corporalium non alia ratione postulat quantitatem, nisi quia divisibilis est in partes; tum etiam quia neque est in natura indicium aliquod aut vestigium talis materiæ; neque facile, ut dicebam, concipi potest illo modo existens, præsertim natura sua,

5. Posset ergo aliter excogitari (et sit tertius dicendi modus) in re incorporea compositio ex materia prorsus spirituali et indivisibili, ita ut, sicut datur substantia composita ex materia et forma corporeis, et substantia composita ex materia corporea et forma incorporea, ita etiam dari possit substantia composita ex materia et forma incorporeis. Quid enim repugnat quin detur hujusmodi compositio in substantia spirituali? Atque hanc sententiam probabilem reputat Alexander Alens., 2 part., quæst. 20, memb. 2, in fine, et quæst. 44, memb. 2, ubi distinguit triplicem materiam, scilicet elementarem, cœlestem et spiritualem; et Bonavent., in 2, dist. 3, art. 1, quæst. 1 et seq.; et revera loquitur de propria materia, ut est essentialis pars distincta realiter a forma; et idem tenet Richard., eadem dist., art. 1, q. 2; et in eandem sententiam refertur Aureolus ibi; et idem docuit Plotin., lib. 4 Æneadis, 2, c. 5, ubi ait, *profundum uniuscujusque rei esse materiam, etiam in mundo intelligibili*. Idem tenuit Proclus, in Elementario, proposit. 210. Citatur pro hac sententia ex philosophis Aristoteles, 2 Metaphys., text. 12, ubi ait omne quod movetur, habere materiam; et Commentator, 12 Metaph., text. 20, dicens materiam esse causam potentiæ in rebus, in quibus est potentia, scilicet passiva, significans omnia quæ sunt aliquo modo in potentia, habere materiam; quod etiam habet 8 Physic., text. 15. Idemque habet Avicen., 2 Metaph., cap. 2. Unde, l. 4, cap. 2, ait omne quod habet esse post non esse, habere materiam. Ex Patribus vero Augustin., l. 1 de Mirab. sacræ Scripturæ, c. 1, ait, Deum ex informi materia, quam prius ex nihilo condidit, cunctarum visibilium et invisibilium rerum, hoc est sensibilium et insensibilium, intellectualium et intellectu carentium, species multiformes divisisse; et 12 Confess., c. 20 et 21, inter alias expositiones illorum verborum: *In principio creavit Deus cælum et terram, hanc ponit, id est, fecit Deus informem materiam creaturæ spiritualis et corporalis*. Damascenus etiam, lib. 2 de Fide, cap. 3, ait, *licet quædam creaturæ respectu nostri, materia vacare dicantur, tamen quidquid est aliud a Deo, crassum esse, et materia constare*. Et Boetius, lib. de Unitate et Uno, ait Angelum esse unum conjunctione materiæ et formæ; et lib. 1 de Trinit., c. 3, ait, formam, quæ est sine materia, non posse esse subjectum accidentium.

6. Ex quibus omnibus colligit hæc opinio non posse dari substantiam creatam quæ sit pura forma subsistens, quia nulla est substantia creata quæ, licet actu sit ratione formæ, non sit in potentia ut possit esse et non esse, quod convenit illi ratione materiæ. Item, nulla est substantia creata quæ non possit agere, et pati aut moveri; sed primum convenit ratione formæ; ergo secundum convenit ratione materiæ, quia non potest eadem potentia secundum eandem rationem simplicem esse activa et passiva, quia non potest secundum idem esse in actu et in potentia. Denique nulla substantia creata potest esse purus actus; ergo nec pura forma; ergo esse debet constans ex materia et forma. Nec vero repugnat hæc compositio rei spirituali, quia non repugnat intelligere entitatem substantialem indivisibilem ac incorpoream, quæ in suo genere sit pura potentia, et pendeat ab aliquo actu substantiali informanti. Nam, sicut substantia spiritualis integra est in potentia ad formas accidentales proportionatas, ita dari potest substantia spiritualis partialis, quæ sit in potentia ad substantialem formam proportionatam. Denique, sicut in formis sunt gradus, cur non etiam possunt esse in materiis usque ad gradum spiritualem?

7. Hæc sententia est sine dubio falsa; tamen duas habet partes. Una est, causalitatem materiæ esse necessariam in omni substantia creata, quantumvis incorporea. Alia est, hanc causalitatem saltem non repugnare illi. Quia ergo prior pars facilius impugnatur quam posterior, de ipsa est sigillatim dicendum.

Questionis resolutio.

8. Dico ergo primo: non est de ratione substantiæ creatæ et completæ ut habeat causam materialem intrinsecam, ex qua componatur. Hanc conclusionem supponunt omnes auctores, qui docent dari de facto substantias creatas, non compositas ex materia, nimirum Angelos. Ita sentiunt fere omnes Scholastici, in 2, dist. 3; et D. Thomas, 1 part., quæst. 50, art. 2, et 2 cont. Gent., cap. 50 et 51, et quæst. de Spiritualibus creatur., art. 2; Marsil., in 2, q. 2; Henr., Quodlib. 5, quæst. 16; Hervæus, Quodlib. 11, quæst. 3; et est expressa sententia Dionysii, cap. 4 de Cœlesti Hierarch., et de Divin. nominibus; et sine dubio idem sentit Damascen., lib. 2, cap. 3; Aristotel. etiam, 12 Metaph., cap. 6, clare docet intelligentias esse abstractas a mate-

ria, quamvis in hoc excedere videatur, faciens illas puros actus; de qua re dicemus infra suo loco. Nunc probatur ratione assertio posita, quia neque ex ratione substantiæ creatæ ut sic, neque ex proprietatibus vel effectibus talis substantiæ potest colligi necessitas hujus compositionis seu causalitatis materialis; ergo nulla est talis necessitas. Antecedens quoad priorem partem patet, quia de ratione substantiæ ut sic, solum est quod sit ens per se subsistens, seu natura sua aptum ad subsistendum. Quod vero talis substantia creata sit, addit solum dependentiam ab alio, et consequenter, quod talis substantia sit finita, et non sit ex se ens necessarium, neque omnino simplex; sed tota hæc ratio substantiæ creatæ optime salvatur et intelligitur absque compositione ex materia et forma, seu ex actu et potentia substantialibus ac realiter distinctis; ergo. Probatur assumptum, quia, ut substantia non sit omnino simplex, sufficit compositio metaphysica, vel ex natura et supposito, vel ex esse et essentia, de quibus infra dicemus; præter quas etiam est compositio ex genere et differentia; quæ sufficit etiam ut talis substantia finita esse intelligatur; neque talis compositio indicat veram compositionem ex materia et forma, quia non oportet genus et differentiam sumi ex partibus substantiæ realiter distinctis, ut in superioribus dictum est. Denique, ut talis substantia dependeat, satis est quod ex se et ex sua intrinseca essentia non sit ens actu, sed per efficientiam alterius; hoc autem convenire potest substantiæ, hoc ipso quod aliquam compositionem habet ex esse et essentia, vel ex modo dependentiæ et re quæ dependet; ergo ad rationem substantiæ creatæ non est necessaria propria compositio ex materia et forma.

9. Altera vero pars antecedentis probatur, quia non repugnat eandem rem esse in actu in genere substantiæ, et esse in potentia ad accidentia, ut sequenti disputatione latius dicturi sumus. Et patet breviter, quia respectu diversorum non repugnat actus et potentia. Imo, hoc ipso quod substantia creata non habet per seipsam omnem perfectionem, sequitur ut post perfectionem substantialem sit perfectibilis per accidentia; et hoc est esse in potentia ad illa. Deinde, si talis substantia sit vivens, et maxime intellectualis, per eandem realem facultatem habere potest vim agendi et recipiendi; ut per eandem voluntatem potest elicere et recipere actum volendi; et

eodem modo potest se movere, non ratione materiæ, sed ratione suæ propriæ substantiæ; ergo hæc non sunt sufficientia indicia compositionis propriæ ex materia et forma, quia non necessario illam requirunt; sed præter hæc nulla alia sunt indicia talis compositionis, quæ in omni substantia creata necessario inveniantur; ergo nulla est necessitas attribuendi hanc compositionem omni substantiæ creatæ.

10. *Anima rationalis nullam materiam includit.* — Et confirmatur ac declaratur hic discursus ex anima rationali separata a materia; illa enim est substantia creata dependens, et non omnino simplex, et potens ad intelligendum, volendum et se movendum; et horum omnium capax est sine compositione ex materia et forma. Unde auctores contrariæ sententiæ, coacti hoc exemplo, indicant etiam in anima reperiri hanc compositionem; verumtamen id est valde alienum, non solum a principiis naturalibus, sed etiam fidei. Nam vel intelligunt, animam, etiam dum est in corpore, esse compositam ex materia et forma spiritualibus; at inde sequitur animam non esse veram formam corporis, tum quia anima per se erit substantia completa et integra, utpote ex propria materia substantiali et propria forma composita; tum etiam quia non poterit informare corpus per suam materiam, quia materia non est actus actuans, sed primum subjectum formæ; neque etiam per suam formam, quia non potest eadem forma simul informare duas materias, neque habere connaturalem et intrinsecam habitudinem transcendentalem ad illas. Vel intelligunt animam rationalem, statim ac separatur a corpore, recipere aliquam spiritualem materiam cui unitur, et in qua conservetur; et hoc æque falsum est et erroneum. Nam inde fit primo, animam rationalem vere non conservari separatam. Secundo, sequitur necessariam esse creationem novæ materiæ, ut anima possit extra corpus manere, quia illa materia non poterat antea præesse, alias oportuisset vel esse sine forma, vel aliquid aliud corrumpi, ut anima rationalis extra corpus manere posset. Quæ omnia sunt absurda. Imo, præterea sequitur non oportere ut talis anima aliquando redeat ad corpus; nam si jam habet propriam et perfectiorem materiam quam informat, cur debet illa privari, ut ad corpus redeat? Maxime quia compositum illud ex tali materia et anima, natura sua incorrup-

tibile esset. Igitur nullo modo dici potest rationalem animam constare materia et forma.

11. *Occurritur objectioni.* — Sed dicet aliquis non esse eandem rationem de anima rationali et de substantiis completis, de quibus nunc agimus; nam illa cum sit incompleta, et natura sua instituta ad informandam materiam, non est mirum quod tota sit forma, et non constet ex materia; secus vero esse potest in substantiis completis, quæ ita per se subsistunt, ut materiam informare non possint. Sed hæc differentia nil obstat; quin potius, ex eo quod anima rationalis, quamvis sit incompleta substantia, quia incorporea est, potest esse per se subsistens sine materia, et in sese operari, ac se movere, ex hoc (inquam) inferimus, non repugnare quod dentur completæ substantiæ incorporeæ, quæ materia non constant, et in se operari possint ac se movere. Et ratio hujus consequentiæ est, quia, sicut in anima eadem res potest esse principium efficiendi et recipiendi motum et actum accidentalem, ita in illis substantiis completis. Et sicut anima separata non indiget materia ad suos actus et motus, ita nec substantia completa et incorporea indigebit illa. Et aliunde non est materia necessaria ad rationem substantiæ completæ ut sic, nam Deus est completa substantia sine materia; neque ex eo præcise quod substantia sit creata, postulat ut complementum ejus sit ex compositione materiæ, ut demonstratum est; ergo.

12. Et hinc insurgunt duæ aliæ rationes egregie confirmantes conclusionem. Una ratio est D. Thomæ, loco citato, quia non repugnat dari substantiam creatam completam, habentem operationem simplicem independentem a materia; ergo non repugnat dari substantiam habentem esse completum absque materia. Consequentia probatur, quia esse est propter operari, unde est proportionatum operationi, et operatio ipsi esse; si ergo substantia nullo modo indiget materia ad operationem, neque ad suum esse completum illa indigebit; eo vel maxime quod talis materia nihil conferre posset ad esse vel subsistere formæ; quia forma, ut supponitur, esset incorporea; ergo independens in esse a quolibet subjecto, et per se subsistens, sicut est nostra anima; igitur talis forma, neque quoad esse, neque quoad operari, indigebit materia; ergo non potest natura sua esse actus materiæ, sed actus per se subsistens, tanquam substantia completa. Ante-

cedens vero probatur, quia non repugnat dari substantiam creatam pure intellectua-lem; operatio autem intellectualis per se et natura sua independens est ab omni materia, ut late probatur in 3 de Anima; et patet breviter, tum ex objecto ejus, nam sub se complectitur omne ens, quantumvis abstractum a materia; tum ex modo ejus, quia ex se abstrahit a tempore et loco, et ab omni compositione; tum denique ex primaria substantia intellectuali, quæ est Deus, in quo nullum est genus materiæ, et ex infima, quæ est homo, vel anima rationalis. Nam, licet hæc anima sit actus corporis, cujus ministerio uti aliquo modo potest ad suas mentis operationes, tamen per se ac formaliter non indiget anima rationalis aliqua materia ad intellectuales operationes; unde separata illas exercet sine ulla materia; si ergo non repugnat dari substantiam creatam totaliter intellectualem, non repugnabit dari substantiam creatam carentem compositione ex materia.

13. Altera ratio sumitur ex similitudine effectus ad causam, saltem secundum communem et analogam rationem; cum ergo Deus sit substantia completa simplex, non repugnabit dari substantiam similem Deo in hac perfectione, saltem quantum ad carentiam compositionis ex partibus realiter distinctis; omnis enim similitudo ad Deum, quæ non pugnat cum ratione effectus æquivoci et dependentis, vel quæ aliunde non pugnat cum ratione entis ut sic, communicari potest a Deo alicui creaturæ; de quo discursu dicemus plura infra, tractando de intelligentiis creatis.

14. *Incorporeæ substantiæ repugnat materialis causa.* — Dico secundo: omnino repugnat fieri incorpoream creaturam habentem veram materialem causam substantialem. Hanc conclusionem non invenio ita expressam in auctoribus; solum enim dicunt Angelos carere omni materia; tamen quatenus hoc colligunt ex eo quod incorporei sunt, plane supponunt repugnare substantiæ incorporeæ ut sic, compositionem ex materia, qualiscunque illa esse fingatur. Potest autem probari assertio primo ab effectu, vel potius ex fine, quia compositio ex materia non potest convenire alicui substantiæ, nisi quatenus ei est connaturalis; natura autem non postulat compositionem ex materia, nisi ob aliquem usum vel finem consentaneum et composito et formæ, nam materia est prop-

ter formam; sed materia incorporea nulli usui esse potest formæ incorporeæ; ergo. Minor probata satis est in præcedente assertionem; nam forma incorporea non indiget materia absolute ut sit, neque etiam ut operetur intellectualiter, ut ibi probatum est; neque ut moveatur localiter, ut probat etiam exemplum nostræ animæ separatæ. Et ratio est, quia motus localis recipi potest in quacunque re subsistente, habente finitum et limitatum locum, sive illa res sit composita, sive simplex. Nec fingi potest aliud genus operationis, ad quam talis materia deserviat, quia in materia incorporea non possunt esse sensus, neque aliquis modus cognitionis, qui per solam formam non melius exerceatur; neque etiam esse posset actus vitæ vegetativæ, cum substantia incorporea sit incorruptibilis; est ergo talis materiæ modus ineptissimus ad omnem usum naturæ; ergo non potest esse connaturalis alicui substantiæ; ergo simpliciter impossibilis est; nam materia vel est pars naturæ, vel non est materia. Item, si possibilis est aliqua materia, possibilis etiam est forma quæ sit naturalis actus ejus; ergo composito ex utraque connaturalis erit talis causa materialis; si ergo nulli formæ vel composito esse potest connaturalis hujusmodi materia, neque absolute esse potest. Ratio autem a priori sumenda videtur ex nobilitate gradus et ordinis substantiæ incorporeæ, nam ille ordo rerum est actualior quam sit omnis substantia corporea et extensa; et ideo repugnat dari in illo ordine entitatem substantialem per modum puræ potentiæ indigentis forma substantiali, ac realiter distincta, ut esse possit.

Materia et quantitas mutuo sese inferunt.

15. Ex his infero materiam et quantitatem se habere inseparabiliter ac reciproce, ita ut omne compositum ex materia, necessario sit quantum; et omne etiam corpus quantum necessario sit compositum ex materia; hæc enim posterior pars in superiori sectione probata est; prior vero ex proxime dictis constat. Unde fit consequens, quantitatem comparari ad materiam ut proprietatem ejus, nam cum inseparabiliter sese comitentur, necesse est ut inter se habeant aliquam naturalem connexionem; cum autem materia sit substantia, et quantitas accidens, non possunt aliter connecti, nisi ut proprietas et essentia, radix, seu fundamentum. Imo, si de proprietate reali et physica loquamur, nullam aliam in

materia inveniemus; nam si quid aliud assignari solet, vel non est proprietas, sed essentia, ut esse *potentiam ad formam*; vel non est proprietas positiva, sed quæ per negationem declarat eandem essentiam, ut esse *in-generabilem et incorruptibilem*, esse *de se in-formem*, et *aliquo modo incognoscibilem*, *carere vi activa*, et similes. Vel denique solum per metaphoram explicat eandem essentialem capacitatem materiæ, ut *habere appetitum ad formam*. At vero quantitas est vera et realis proprietas propriam habens entitatem (de qua infra suo loco dicemus), naturaliter ac necessario conjunctam cum entitate materiæ. Estque illi valde proportionata, nam est aptissima ad recipiendum et patiendum, et ex se non est ordinata ad aliquid agendum. Statim vero se offerunt hoc loco quæstiones graves, scilicet, an quantitas ita sit proprietas materiæ, ut sit illi cœva, et an ab illa dimanet, vel mediante forma, et an in illa immediate subjectetur, vel in toto composito; sed hæc quæstiones non sunt necessariæ ad præsentem disputationem, et in sequenti habebunt commodiorem locum.

16. *Dubiolum. — Responsio.* — Solum potest in hac assertionem dubitari, si quantitas et materia sese consequuntur, quomodo, variata ratione materiæ, non variatur ratio quantitatis; diximus enim materiam incorruptibilem corporum esse distinctam a materia corruptibilem; nemo autem dicet quantitates esse diversarum rationum. Quod si dicatur quantitatem consequi materiam ut sic, secundum genericam rationem suam, restabit inquirendum quæ proprietas consequatur hanc, quæ vero illam materiam, quatenus talis est, vel quomodo ad rationem genericam materiæ sequatur specifica proprietas, et tamen ad specificas rationes materiæ nulla proprietas consequatur. Ad hoc vero dicendum est breviter nullum esse inconveniens quod duæ naturæ seu materiæ specie distinctæ, quatenus inter se sunt aliquo modo similes, habeant proprietatem communem, id enim frequens est etiam in formis et substantiis completis. Nam sicut duæ causæ specie distinctæ, possunt habere effectum ejusdem rationis, quia possunt habere virtutem communem, vel formalem, vel eminentem, ita duæ materiæ possunt habere proprietatem communem propter convenientiam in aliqua conditione naturæ, quamvis non convenientiam simpliciter in tota essentia. Omnes enim materiæ habent integralium partium extensionem et compositio-

nem, et in ea sunt omnino similes, et secundum eam rationem convenit illis proprietas; habent vero ulterius, quod sint potentiæ ad formam, et secundum hanc rationem differunt per diversam habitudinem ad formam. Et secundum hanc specificam rationem et distinctionem, verum est non habere unam materiam, aliquam peculiarem proprietatem accidentalem, distinctam a quantitate vel a proprietatibus alterius materiæ. Neque hoc est inconveniens, quia materia, cum sit pura potentia, non indiget aliis proprietatibus vel facultatibus.

Argumentorum solutiones.

17. *Locus Augustini exponitur. — Damascenus explicatur. — Boetius exponitur.* — Ad argumenta alterius sententiæ respondetur, Aristotelem, cum ait omnia, quæ moventur, habere materiam, loqui de motu physico, in quo una pars mobilis prius pertransit spatium, quam alia. Commentator autem et Avicenna procedunt in eo errore, quod intelligentiæ omnes sunt entia necessaria et æterna. Ad Augustinum imprimis opus illud de Mirabilibus sacræ Scripturæ incerti est auctoris; deinde D. Thomas, q. unica de Spiritualibus creat., art. 1, ad 4, explicat Augustinum non loqui de materia proprie, ut est pars essentiæ, nec de informitate substantiali, sed de materia, ut dicit quæcumque substantiam, vel subjectum accidentaliter informe. Unde per materiam informem in intellectuali natura nihil aliud intelligit quam ipsam naturam intellectualem nondum illuminatam a Verbo. Vel fortasse auctor illius libri existimavit Angelos esse corporeos. Atque hoc modo respondet Capreolus, in 2, d. 3, q. 1, ad alium locum Augustini ex libris Confessionum, eam expositionem esse juxta opinionem Platonis, existimantis Angelos esse corporeos; præsertim quia Augustinus non approbat, sed refert tantum illam expositionem. Damascenus autem aperte sentit Angelos esse immateriales, quamvis comparatione Dei eos appellet crassos ac materiales, non quia materia constant, sed quia aliquo modo sunt compositi et potentiales. Ita fere divus Thomas, q. 50, a. 1, ad primum. Boetius autem, in priori loco, vel existimavit Angelos esse materiales, vel loquitur late de materia et forma, prout interdum dicuntur de quacunque potentia et actu, sive sint genus et differentia. sive essentia et esse. In posteriori autem loco, vel loquitur de forma

pura, quæ sit purus actus, ut exponit Capreolus, vel loquitur secundum præcisionem formalem, quod forma ut forma non recipit accidentia, sed quatenus aliquid participat de conditionibus materiæ, seu de potentialitate.

18. Et ex his ultimis verbis fere responsum est ad rationem illius sententiæ; negatur enim esse impossibilem substantiam creatam non compositam ex vera materia. Ad primam probationem respondetur, falsum esse omnem substantiam creatam posse non esse per intrinsecam potentiam passivam, quæ convenit rebus ratione materiæ, subjectæ privationi; si vero sit sermo de potentia ad non esse per solam denominationem extrinsecam a causa efficiente, illa non requirit materiam. Ad aliam probationem respondetur, eandem rem viventem posse seipsam movere accidentaliter, vel in actum reducere, quia ad hoc esse potest per suam substantiam in actu eminenti seu virtuali, et in potentia formali, ut supra, confirmando veritatem, declaratum est, et tractando de causa efficiente latius dicemus.

19. Ad ultimam probationem jam declaratum est, unde repugnet dari substantiam incorpoream, et puram potentiam in genere substantiæ, scilicet, ex eminentia illius gradus et ordinis; et ideo non est simile de potentia ad formas accidentales, quia substantia, quæ sit simpliciter in actu, potest esse in potentia ad accidentia; quæ non est potentia ad esse simpliciter, sed secundum quid. Est denique diversa ratio formæ et materiæ, nam forma, cum sit actus, merito reperiri potest in gradu incorporeo, itemque gradus corporeus potest participare actualitatem formæ substantialis, quia non est ille ordo adeo imperfectus, quin intra illum reperiat ens simpliciter in actu per formam constitutum; e contrario vero materia propter suam imperfectionem non potest elevari ad gradum incorporeum.

DISPUTATIO XIV.

DE CAUSA MATERIALI ACCIDENTIUM.

Explicata causalitate materiali in prima radice et causa illius generis, facile est eam applicare ad omnia subjecta quæ hujusmodi genus causalitatis exercent circa accidentia; nam circa substantiam sola materia prima veram ac propriam causalitatem materialem

habet; quia, licet partes integrantes vel dispositiones soleant ad hoc genus causæ revocari, id solum est per quamdam reductionem, non per proprietatem. Igitur de materiali causa accidentium, primum videbimus a sit, et qualis, et respectu quorum accidentium. Deinde quibus rebus conveniat.

SECTIO I.

Utrum detur vera causa materialis accidentium

1. Dupliciter de accidentibus loqui possumus: uno modo in abstracto, seu de sola forma accidentali; alio modo in concreto, seu de composito ex tali forma et subjecto. Et juxta hanc duplicem considerationem dupliciter potest quæri causa materialis accidentis, scilicet, vel componens ipsum, vel sustentans ipsum aut unionem ipsius.

Materialis accidentium causa datur.

2. Primo ergo in genere certum est, dari causam materialem accidentium. Hoc patet primo ex Aristotele, 12 Metaphys., text. 13, ubi, resolvens quæstionem quam lib. 3, text. 15, proposuerat, dicit omnium generum eadem esse principia secundum proportionem; nam (ut Commentator exponit), licet alia sit potentia ad esse substantiale, et alia ad esse accidentale, tamen proportionaliter conveniunt in ratione causæ materialis. Unde hæc causalitas eadem via et proportionem demonstratur, qua causalitas materiæ primæ; imo, tanquam nobis notior, prius cognita est, et per proportionem ad illam, ventum est in cognitionem materiæ primæ, ut supra vidimus. Experimur enim in eodem subjecto mutationem fieri ab uno accidente in aliud, ut a calido in frigidum; ex quo intelligimus dari subjectum, quod utriusque accidenti subest, et illud appellamus causam materialem accidentis. Nam revera est causa, quandoquidem ab illo dependet accidens; et quatenus subjectum est, non participat aliud causalitatis genus, ut per se constat, et magis patebit ex dicendis. Deinde, quia non in omnibus accidentibus fit hæc transmutatio, addenda est ratio universalis, quæ ex natura entitatis accidentalis sumenda est; entitas enim accidentalis in se subsistere non potest, sed indiget subjecto, in quo sustentetur; et ideo indiget causa materiali tanquam necessaria ex natura rei, ut esse possit. Quæ ratio probat non solum dari posse causam materialem accidentium, sed etiam omnia accidentia natura sua necessario vo-